

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต

ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

Improvement of Pineapple Production Management by Phuket Pineapple Growers Small and Micro Community Enterprise in Thepkasattri Sub-District, Thalang District, Phuket Province

นักสันทัน ชุมพรพันธุ์ (Napatsanun Chumpornpun)* หฤทัย ภัทรดิลก (Harissadee Pattharadilok)**

อัจฉรา จิตตลดากร (Atchara Jittaladagorn)***

บทคัดย่อ

การวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) วิเคราะห์การจัดการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินการวิจัยโดยกำหนดเก็บข้อมูลจากประชากร ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 20 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลกระบวนการผลิต และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโดยการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างสมาชิก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรวม 15 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตสอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ในด้านการกำหนดระยะปลูก วิธีการปลูก การป้องกันกำจัดวัชพืช การบังคับออกดอก การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การควบคุมวัชพืช และการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับประเด็นที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตปฏิบัติไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ได้แก่ การเตรียมแปลงปลูก การเตรียมหน่อพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันกำจัดแมลง และการจดบันทึกข้อมูล ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเก็บผลผลิตได้เฉลี่ย 4,321.15 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ย 40,196.88 บาทต่อไร่ (น้อยกว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต) ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตที่เหมาะสมควรดำเนินการ ดังนี้ (1) ควบคุมหน่อที่ใกล้เคียงและปลอดโรค (2) ลดอัตราและจำนวนครั้งในการใส่ปุ๋ย (3) ควรเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันโรคยอดเน่าต้นเน่า โรคผลแฉก รวมถึงสารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ และไร และ (4) ควรให้ความสำคัญและใส่ใจจดบันทึกข้อมูล

คำสำคัญ สับปะรดภูเก็ต การจัดการการผลิตสับปะรดภูเก็ต

* นักศึกษาลัทธิเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช n32gardendesign@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช achara.chi@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The research objectives were (1) to study about Phuket pineapple production processes by the members of community enterprise group, (2) to analyze Phuket pineapple production management by the members of community enterprise group, and (3) to synthesize the development methods of Phuket pineapple production management by the members of community enterprise group.

The research were operated by collecting information from the people who were the members of community enterprise group of Phuket pineapple growers in *Thepkasattri* Sub-District, Thalang District, Phuket Province total 20 persons by using interviews for collecting information about production processes and synthesizing the development methods through participation seminar by Focus Group technique between members and relevant staffs total 15 persons, after that, bringing the received information to analyze by comparison with the standard of geographical indication of Phuket pineapple to find development methods of pineapple production management by the members of community enterprise group.

The research results indicated that pineapple production processes by the members of community enterprise group of Phuket pineapple growers Phuket conformed to the standard of geographical indication of Phuket pineapple in parts of the planting time schedule, planting instructions, weed disposal and prevention, flowering on command, pest control, weed control as well as post-harvest practices. For the issue of operations by the members of community enterprise group of Phuket pineapple growers, it did not conform to the standard of geographical indication including the preparation of Phuket pineapple, such as, planting preparation, tiller preparation, fertilizing, disease disposal and prevention, insect disposal and prevention as well as information recording. Nevertheless, the members of the community enterprise group could harvest on the average of 4,321.15 kg per rai and had average income total 40,196.88 baht per rai (less than compliance with the standard of geographical indication of Phuket pineapple). Therefore, the proper development methods of pineapple production management by the members of community enterprise group of Phuket pineapple growers should be conducted as follows: (1) Select nearby disease-free tiller, (2) reduce the rate and frequency of fertilizing, (3) increase knowledge and understanding about the use of chemicals to prevent treetop and core rotting disease, stunted fruit disease including the chemicals for disposal and prevention from Mealy Bugs, Sessiles, Thrips and mites, and finally, (4) give priority and attention for information recording.

Keywords: Phuket Pineapple, Phuket Pineapple Production Management

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช n32gardendesign@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช achara.chi@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

สับปะรด เป็นพืชอุตสาหกรรมที่สำคัญ ประเทศไทยส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดในภาคใต้ เป็นพืชที่สร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกรในช่วงที่ยางพาราอายุยังไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ สับปะรดภูเก็ตปลูกมาในจังหวัดภูเก็ตเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคสด มีคุณลักษณะพิเศษให้รสชาติหวานกรอบ เนื้อมีรูปทรงสี่เหลี่ยมเข็ม มีแกนผลกรอบ สับปะรดภูเก็ตโดดเด่นที่สามารถต้านทานโรคและแมลง เป็นพันธุ์ที่ขอบใบมีหนามมาก ผลดก เมื่อแก่จัดเปลือกเป็นสีส้มและมีส่วนกลีบดอกติดที่เปลือก รวมทั้งแตกหน่อเป็นปริมาณมาก ทำให้เกษตรกรมีรายได้เสริมจากการจำหน่ายหน่อภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง มีพื้นที่ปลูกสับปะรดภูเก็ต 2,492 ไร่ ผลผลิตสับปะรด 4,500 – 5,000 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต 2553) เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตในเขตพื้นที่ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปลูกสับปะรดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สามารถสร้างรายได้จากผลผลิตสับปะรด แต่ประสบปัญหาผลผลิตต่ำ คุณภาพผลสุกไม่สม่ำเสมอ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรขาดการจัดการผลิตตามหลักการจัดการที่ดี ขาดการจัดการระบบการผลิตและการตลาด แต่บางช่วงฤดูกาลเกิดการขาดแคลนผลผลิต บางช่วงผลผลิตล้นตลาดส่งผลให้ราคาตกต่ำ นอกจากนี้การผลิตยังไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ

วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งรวมกลุ่มในการผลิตสับปะรดและควบคุมคุณภาพ นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ทางการตลาด วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตจึงจัดตั้งโครงการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication Protection: GIP) เพื่อเข้าสู่ระบบสากลและเป็นที่ยอมรับทั่วไป ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกผู้ปลูกสับปะรดในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 20 คน เข้าร่วมโครงการ GIP การจัดการการผลิตสับปะรดภูเก็ตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต เพื่อให้ได้มาตรฐานตามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นประเด็นน่าสนใจศึกษา นำสู่การศึกษาการพัฒนากิจการการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการผลิตสับปะรด นำสู่การวิเคราะห์การจัดการการผลิตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจการการผลิตสับปะรดภูเก็ตจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการผลิตสับปะรด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตสับปะรดและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต ในเขตพื้นที่ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แนวทางสำหรับการพัฒนากิจการการผลิตสับปะรดภูเก็ต เพื่อการสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตสับปะรดภูเก็ตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อวิเคราะห์การจัดการการผลิตสับปะรดภูเก็ตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจการการผลิตสับปะรดภูเก็ตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยบูรณาการ การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด 20 ราย เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลเทพกระษัตรี มีสมาชิกผู้ปลูกสับปะรด 20 ราย ทั้งนี้ ขั้นตอนการศึกษา ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลการจัดการการผลิตสับปะรดโดยสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิต่าง ๆ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลการจัดการการผลิตสับปะรดที่เกิดขึ้น และข้อมูลปัญหาอุปสรรคการผลิตสับปะรดที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นจัดการสัมมนาแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวม 15 คน เพื่อระดมสมองร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรด
2. วิเคราะห์กระบวนการผลิตสับปะรดที่เกิดขึ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ
3. สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการผลิตสับปะรดของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดที่เกิดขึ้น โดยนำผลจากการวิเคราะห์กระบวนการผลิตและผลจากการสัมมนาแบบมีส่วนร่วม สังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและกระบวนการผลิตสับปะรด ตอนที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการผลิตสับปะรด และตอนที่ 3 การพัฒนาการจัดการผลิตสับปะรดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและกระบวนการผลิตสับปะรดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นเพศชาย ร้อยละ 95.00 อายุเฉลี่ย 50.15 ปี ร้อยละ 50.00 จบชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดเฉลี่ย 12.05 ปี มีพื้นที่ปลูกสับปะรดเป็นของตนเอง ร้อยละ 35.00 และร้อยละ 30.00 ปลูกสับปะรดในพื้นที่ของญาติ โดยพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 16.30 ไร่

กระบวนการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า

1.1 สภาพพื้นที่ปลูก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 90.00 ปลูกสับปะรดในพื้นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย

1.2 พันธุ์สับปะรด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 75.00 เลือกพันธุ์สับปะรดตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 100.00 ปลูกสับปะรดพันธุ์ภูเก็ต โดยร้อยละ 90.00 ใช้หน่อพันธุ์ของตนเอง และร้อยละ 15.00 ซื้อหน่อพันธุ์ในราคาหน่อละ 1 บาท

1.3 การเตรียมดิน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเตรียมดินโดยการไถ 1 – 2 ครั้ง โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 95.00 ไถดะและไถแปร ร้อยละ 5.00 ไม่ไถดะแต่ไถแปร นอกจากนี้ยังพบว่าเพียงร้อยละ 5.00 ใส่ปุ๋ยเคมีรองพื้นก่อนปลูกด้วยปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่

1.4 การเตรียมต้นพันธุ์ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 เลือกใช้ต้นพันธุ์สับปะรดที่มีน้ำหนัก 300 – 500 กรัม โดยไม่ชุบสารเคมีก่อนปลูก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

1.5 การปลูก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 เลือกใช้หน่อข้าง โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 65.00 ปลูกด้วยระยะระหว่างแถว 120 เซนติเมตร และระยะระหว่างต้น 40 – 45 เซนติเมตร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 75.00 ปลูกสับปะรด 3,900 – 4,000 ต้นต่อไร่ โดยวางต้นพันธุ์เอียง 45 องศา

1.6 การให้น้ำ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 85.00 อาศัยน้ำฝน และร้อยละ 15.00 อาศัยน้ำฝนและให้น้ำเสริมในช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ด้วยวิธีพ่น

1.7 การใส่ปุ๋ย

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยจำนวน 3 – 4 ครั้ง ดังนี้

1.7.1 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 85.00 ใส่เมื่อสับปะรด อายุ 1 – 2 เดือน ร้อยละ 65.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุไนโตรเจนอย่างเดียว ร้อยละ 25.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีทั้งไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม อัตราปุ๋ยเฉลี่ย 116.25 กิโลกรัมต่อไร่ ด้วยวิธีหยอดปุ๋ยลงในกาบใบสับปะรด

1.7.2 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 90.00 ใส่เมื่อสับปะรด อายุ 5 – 6 เดือน ร้อยละ 50.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีทั้งไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม และอัตราร้อยละ 50.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุไนโตรเจนอย่างเดียว อัตราปุ๋ยเฉลี่ย 118.25 กิโลกรัมต่อไร่

1.7.3 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 15.00 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 ร้อยละ 66.66 ใส่เมื่อสับปะรด อายุ 8 เดือน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 100.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีทั้งไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม อัตราปุ๋ยเฉลี่ย 141.67 กิโลกรัมต่อไร่

1.7.4 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 52.94 ใส่ปุ๋ยเมื่อสับปะรดอายุ 9 เดือน และอีกร้อยละ 47.06 ใส่เมื่อสับปะรดอายุ 8 เดือน โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 88.23 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีทั้งไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 11.76 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีโพแทสเซียมอย่างเดียว อัตราปุ๋ยเฉลี่ย 126.47 กิโลกรัมต่อไร่

1.8 การบังคับการออกดอก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 ใช้สารเนฟลาซีนอะซิติก แอซิด และร้อยละ 25.00 ใช้สารเอทีฟอนร่วมกับสารเนฟลาซีนอะซิติก แอซิด โดย

1.8.1 การใช้สารเนฟลาซีนอะซิติก แอซิด พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 95.00 ใช้สารเมื่อสับปะรดอายุ 8 – 10 เดือน ในอัตรา 5,000 เม็ดต่อไร่ (0.5 มิลลิกรัมต่อเม็ด) โดยวิธีหยอดบนยอดต้นสับปะรด

1.8.2 การใช้สารเอทีฟอน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 25.00 ใช้สารหลังการใช้สารเนฟลาซีนอะซิติก แอซิด เมื่อสับปะรดอายุ 10 เดือน โดยใช้ในอัตรา 30 ซีซี ผสมน้ำ 20 ลิตรต่อไร่ โดยพ่นลงบนยอดสับปะรด

1.9 การป้องกันกำจัดโรค สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 ประสบปัญหาโรคยอดเน่า ต้นเน่า ร้อยละ 73.68 พบโรคผลแกน และทั้งนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 65.00 เลือกป้องกันกำจัดโรคโดยปรับปรุงการระบายน้ำภายในแปลงไม่ให้เกิดภาวะน้ำท่วมขัง เกษตรกรร้อยละ 25.00 หลีกเลี่ยงการปลูกในช่วงฝนตกชุก และร้อยละ 25.00 เลือกใช้สารเคมีในการป้องกันโรค โดยใช้สารไดยูรอน ในอัตราส่วน 1.5 ลิตรต่อไร่ โดยฉีดพ่นทั่วต้นสับปะรด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

1.10 การป้องกันกำจัดแมลง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 95.00 แจ้งว่าพบแมลง โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบแมลงร้อยละ 100.00 พบเพลี้ยแป้ง และเพลี้ยหอยระบาดในพื้นที่ปลูก และร้อยละ 73.68 พบเพลี้ยไฟ และไร ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 78.95 ไม่จัดการป้องกันกำจัด มีเพียงร้อยละ 21.05 ป้องกันกำจัดแมลงโดยใช้สารเคมีแตกต่างกัน โดยร้อยละ 50.00 ใช้สารไดยูรอน อัตรา 1.5 กิโลกรัมต่อไร่ นอกนั้นใช้คาร์แม็กซ์ หรือโฟลคูมาเฟน

1.11 การป้องกันกำจัดศัตรู สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 พบหนุ ร้อยละ 80.00 พบกระรอก และร้อยละ 70.00 พบกระแต ระบาดในพื้นที่ปลูก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 75.00 จัดการโดยวิธีดักจับและใช้สารสะตอในกำจัดหนู

1.12 การควบคุมวัชพืช พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 100.00 ควบคุมวัชพืชก่อนปลูกและหลังวัชพืชงอกด้วยสารเคมีโดย

1.12.1 การควบคุมวัชพืชก่อนปลูก เกษตรกรร้อยละ 80.00 พ่นไกลโฟเซต โดยบางรายใช้ไกลโฟเซตเพียงชนิดเดียว บางรายใช้ร่วมกับกรัมม็อกโซนและไดยูรอน

1.12.2 การควบคุมวัชพืชหลังงอก เกษตรกรร้อยละ 100.00 พ่นสารไดยูรอน ในอัตราเฉลี่ย 1.60 กิโลกรัมต่อไร่

1.13 การเก็บเกี่ยวผลผลิต สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 80.00 เก็บเกี่ยวเมื่อสัปดาห์ประดามีอายุหลังใช้สารบังคับการออกดอก 4 เดือน หรือเมื่อสัปดาห์ประดามีอายุ 12 – 14 เดือน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยร้อยละ 85.00 จ้างแรงงานเก็บเกี่ยว โดยใช้มีดตัดที่ก้านผล เกษตรกรร้อยละ 100.00 คัดผลสัปดาห์ประดามีน้ำหนักก่อนจำหน่าย โดยชั่งน้ำหนักผลสัปดาห์ประดามีพร้อมจุก และแยกผลสัปดาห์ประดามีเบอร์ โดยเบอร์ 1 น้ำหนัก 2.2 – 2.5 กิโลกรัม เบอร์ 2 น้ำหนัก 1.6 – 2.4 กิโลกรัม เบอร์ 3 น้ำหนัก 1.3 – 1.5 กิโลกรัม และเบอร์ 4 น้ำหนัก 0.7 – 1.2 กิโลกรัม ทั้งนี้ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,542 ลูกต่อไร่ หรือ 4,321.15 กิโลกรัมต่อไร่

1.14 การจัดการผลผลิตสัปดาห์ประดามีหลังการเก็บเกี่ยว สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 95.00 จำหน่ายผลผลิตสัปดาห์ประดามีในแหล่งผลิต โดยเกษตรกรร้อยละ 100.00 จำหน่ายเป็นผลให้กับพ่อค้าในหมู่บ้าน โดยจำหน่ายสัปดาห์ประดามีน้ำหนักหรือเบอร์ ซึ่งราคาจำหน่ายแต่ละเบอร์แตกต่างกัน ดังนี้ สัปดาห์ประดามีเบอร์ 1 ราคาเฉลี่ย 15.40 บาท สัปดาห์ประดามีเบอร์ 2 ราคาเฉลี่ย 13.25 บาท สัปดาห์ประดามีเบอร์ 3 ราคาเฉลี่ย 11.26 บาท และสัปดาห์ประดามีเบอร์ 4 ราคาเฉลี่ย 8.15 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายสัปดาห์ประดามีเฉลี่ย 40,196.88 บาทต่อไร่

1.15 การบันทึกข้อมูล พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกรายจดบันทึกข้อมูลต้นทุนและรายได้

1.16 ปัญหาการจัดการผลผลิตสัปดาห์ประดามีตามความลิดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม เนื่องจากปลูกพืชซ้ำในพื้นที่เดิมต่อเนื่องเป็นเวลานาน (2) ปัญหาขาดแคลนหน่อพันธุ์สัปดาห์ประดามีในช่วงฤดูกาล (3) ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ และ (4) ปัญหาจำหน่ายสัปดาห์ประดามีได้ราคาต่ำ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการผลิตสัปดาห์ประดามีของเกษตรกร

ข้อมูลการจัดการการผลิตสัปดาห์ประดามีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สัปดาห์ประดามี วิเคราะห์แยกได้ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนการจัดการผลิตที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามสอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สัปดาห์ประดามี และส่วนที่ 2 พบว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การจัดการผลิตที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติแตกต่างจากมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การจัดการที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับคำแนะนำ มีดังนี้

2.1.1 ระยะปลูก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกเป็นแถวคู่ ด้วยระยะปลูกระหว่างต้น 40 – 45 เซนติเมตร และระยะแถว 40 × 80 เซนติเมตร

2.1.2 วิธีการปลูกต้นพันธุ์สับปะรด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดการปลูกสับปะรด โดยให้หน่อเอียง 45 องศา ฝังหน่อให้ลึก 15 – 25 เซนติเมตร

2.1.3 การป้องกันกำจัดวัชพืช สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควบคุมวัชพืชก่อนปลูกด้วยไกลโฟเซตและควบคุมวัชพืชรากด้วยไดยูรอน

2.1.4 การบังคับการออกดอกสับปะรด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังคับสับปะรดเมื่ออายุ 8 – 10 เดือน ด้วยสารเนฟธาไลน์อะซิติก แอซิด 0.5 มิลลิกรัม โดยหยอดขอดสับปะรด

2.1.5 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนป้องกันกำจัดด้วยวิธีดักจับและใช้สารสะตอมกำจัดหนู

2.1.6 การเก็บเกี่ยวผลผลิตสับปะรด สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเก็บเกี่ยวผลผลิตสับปะรดโดยสังเกตตาสับปะรดขยายกว้าง 2 – 3 ตา โดยใช้มีดตัดที่ก้านผลเมื่อสับปะรดอายุ 12 – 14 เดือน สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 (2554) กล่าวว่า สับปะรดได้รับน้ำฝนจะสุกเร็วและเป็นเนื้อแก้มาก แต่ถ้าฤดูแล้งสับปะรดสุกช้า การสังเกตสับปะรดผลสุกมีร่องเหี่ยวที่ก้านผล และมีตานูนใสผิวเปลือกเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเล็กน้อย ถ้าไม่ชำนาญในการเลือกผลสุกและผลแก้มให้คิดแขนตัวเองแล้วตัดสับปะรด ถ้ามีเสียงดังเหมือนกันมั่นใจได้ว่าสุกแน่นอนและเป็นเนื้อแก้ม วิธีการเก็บเกี่ยวสับปะรดใช้มีดตัดให้เหลือก้านยาวติดผลโดยไม่ต้องหักจุกออก

2.2 การจัดการที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติแตกต่างจากคำแนะนำมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ได้แก่ การเตรียมดิน การเตรียมหน่อพันธุ์การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันแมลงศัตรู และการบันทึกข้อมูล

2.2.1 การเตรียมแปลงปลูก พบว่า การปฏิบัติของเกษตรกรไม่สอดคล้องตามคำแนะนำทางวิชาการ กล่าวคือ

1) การเตรียมแปลงปลูก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดเตรียมดินด้วยการไถและไถแปรอย่างละ 1 ครั้งก่อนปลูก เนื่องจากเป็นการปลูกสับปะรดแซมในสวนยางพาราที่ได้ผ่านการไถพรวนปรับพื้นที่ปลูกมาก่อนแล้ว ประกอบกับลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วน ดังนั้น การไถและไถแปร 1 ครั้ง เพียงพอสำหรับการเตรียมดินปลูกสับปะรด

2) การใส่ปุ๋ยอินทรีย์พร้อมการเตรียมดิน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ส่งผลให้ดินปลูกสับปะรดมีอินทรีย์วัตถุน้อย คุณสมบัติทางกายภาพของดินอาจไม่ดี และอาจส่งผลต่อคุณสมบัติทางเคมีของดิน สุดท้ายน่าจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตสับปะรด สุกัญญา แยมประชา (2552) กล่าวว่า การใส่ปุ๋ยอินทรีย์เป็นการปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพและชีวภาพของดินทำให้ ดินร่วนซุยขึ้น มีความโปร่ง ดูดซับอาหารพืชและน้ำได้ดี มีธาตุอาหารพืชครบทั้งธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรอง ดินสามารถ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ปลดปล่อยธาตุอาหารออกมาช้า ๆ ทำให้ลดการสูญเสียธาตุอาหารพืชสามารถเปลี่ยนรูปเป็นก๊าซ การชะล้าง และการถูกตรึงในรูปที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อพืช

2.2.2 การเตรียมหน่อพันธุ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเตรียมหน่อพันธุ์ไม่สอดคล้องตามคำแนะนำมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต กล่าวคือ

1) **ขนาดหน่อพันธุ์** สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลือกใช้หน่อพันธุ์ขนาด น้ำหนัก 300 – 500 กรัม และปลูกกละทำให้การเจริญเติบโตของผลสับปะรดในแปลงเดียวกันไม่สม่ำเสมอ การคัดขนาดหน่อพันธุ์เป็นสิ่งจำเป็นให้สะดวกในการปฏิบัติงาน ดูแลรักษา ทั้งการใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมีเร่งดอก และการเก็บเกี่ยว รวมถึงมีผลต่อจำนวนผลผลิต และขนาดของผล

2) **การชุบหน่อพันธุ์** สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดไม่ชุบสารเคมีกำจัดโรคที่ติดมากับหน่อพันธุ์สับปะรดก่อนปลูก จึงพบโรคยอดเน่าต้นเน่าทุกราบ

2.2.3 การให้น้ำ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 85.00 ไม่ให้น้ำในแปลงปลูก เพราะพื้นที่ภูเก็ตมีฝนตกปริมาณมากถึง 8 เดือน สับปะรดจึงมีน้ำเพียงพอ สำหรับการเจริญเติบโต นอกจากนั้น สับปะรดเป็นพืชไร่ที่ทนแล้งได้ดี ถ้าฝนทิ้งช่วงในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตสับปะรด

2.2.4 การใส่ปุ๋ย สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ย 4 ครั้ง ได้แก่

1) **การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1** สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 เมื่อสับปะรดอายุ 1 – 2 เดือน สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 65.00 ใส่ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนอย่างเดียว ร้อยละ 25.00 ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม กล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยที่ให้ธาตุไนโตรเจน สอดคล้องกับคำแนะนำมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยในอัตราเฉลี่ย 116.25 กิโลกรัมต่อไร่ ต่างจากมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตให้ใส่ 60 กิโลกรัมต่อไร่ กล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยมากเกินไปจนความจำเป็น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยด้วยวิธีหยอดลงในกาบใบต่างจากคำแนะนำซึ่งให้ใส่ชิดโคนต้น ขณะดินขึ้นคังนั้นการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน่าจะส่งผลให้สับปะรดใช้ปุ๋ยไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2) **การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2** สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 เมื่อสับปะรดอายุ 5 – 6 เดือน ด้วยวิธีการหยอดลงในกาบใบ สอดคล้องกับคำแนะนำโดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 50.00 ใส่ปุ๋ยที่ให้ธาตุไนโตรเจนอย่างเดียวอาจทำให้สับปะรดขาดธาตุฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ถ้าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรายที่ใส่ธาตุฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 สับปะรดจะได้รับธาตุฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมเพียงพอ แต่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยอัตราเฉลี่ย 118.25 กิโลกรัมต่อไร่ กล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยเกินความจำเป็น และเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต

3) **การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3** สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 15.00 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 เมื่อสับปะรดอายุ 8 เดือน ด้วยวิธีหยอดลงในกาบใบ โดยใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ซึ่งทางมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตไม่แนะนำ ถ้าเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใส่เฉพาะปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนครั้งที่ 2 และจัดการใส่ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในครั้งที่ 3 เพื่อให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ระยะสับปะรดอายุ 8 เดือน สับปะรดจะสามารถนำฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมมาใช้ได้ แต่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยในอัตราเฉลี่ย 141.67 กิโลกรัมต่อไร่ มากกว่าคำแนะนำที่ 40 กิโลกรัมต่อไร่

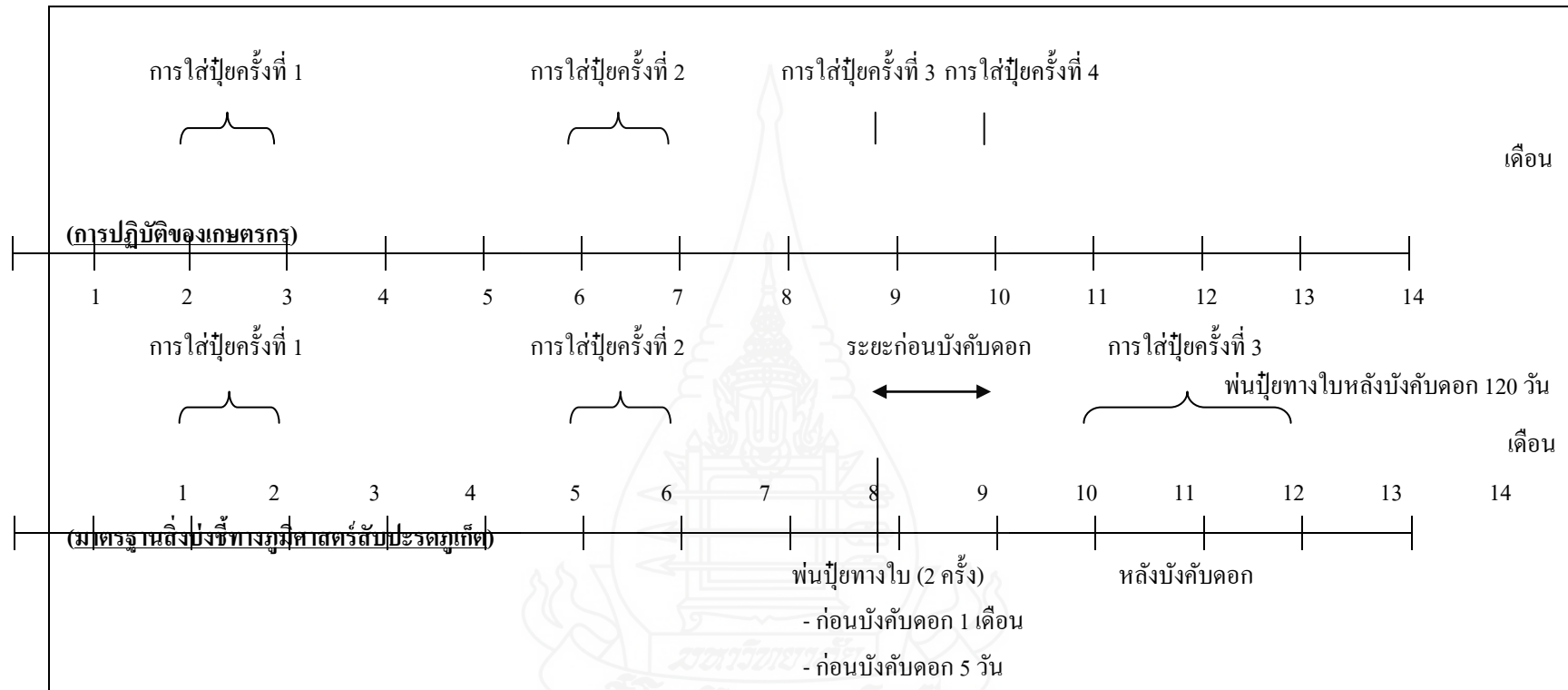
4) การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 85.00 ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4 เมื่อสับปะรดอายุ 8 – 9 เดือน ซึ่งตรงกับช่วงการใช้สารบ่งคับการออกดอก ซึ่งทางมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตแนะนำให้พ่นปุ๋ยสูตร 23-0-25 เพื่อเตรียมต้นสับปะรดให้พร้อมสำหรับการบ่งคับการออกดอก กล่าวได้ว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4 เกินจำเป็นและเพิ่มต้นทุนการผลิต

การใส่ปุ๋ยหลังการบ่งคับการออกดอก มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตแนะนำให้ใส่ปุ๋ยที่มีธาตุโพแทสเซียม (0-0-60) หลังบ่งคับการออกดอก 10 – 12 เดือน เพราะธาตุโพแทสเซียมช่วยให้ผลสับปะรดมีขนาดใหญ่ มีปริมาณกรดพอเหมาะ และผลแก่ตามอายุ แต่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกรายไม่จัดการใส่ปุ๋ยหลังการบ่งคับการออกดอก อาจส่งผลให้ได้สับปะรดผลเล็กและผลแก่ช้า

2.2.5 การป้องกันกำจัดโรค สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดโรคด้วยวิธีปรับสภาพพื้นที่ปลูกโดยระบายน้ำ ปรับความเป็นกรดด่างของดิน และวิธีอื่น ๆ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพียงร้อยละ 25.00 ป้องกันโดยใช้สารไคยรอน ซึ่งเป็นสารกำจัดวัชพืช

2.2.6 การป้องกันกำจัดแมลง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบเพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ และไร ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 78.95 ไม่ป้องกันกำจัด มีเพียงร้อยละ 21.05 ฉีดพ่นสารไคยรอนซึ่งเป็นสารกำจัดวัชพืช กล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่จัดการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูส่วนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ป้องกันกำจัดโดยใช้สารไคยรอน แสดงชัดเจนว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดแมลง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ภาพที่ 1 การใส่ปุ๋ยของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับประคภูเก็และคำแนะนำของมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับประคภูเก็

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตอนที่ 3 การพัฒนาการจัดการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์เกษตรกร การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการผลิตสับปะรดของเกษตรกร นำมาสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการผลิตสับปะรด ด้านพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันกำจัดแมลง และการจัดบันทึกข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต

การปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	แนวทางพัฒนา
1. พันธุ์	1. พันธุ์
1.1 ใช้หน่อพันธุ์ที่ไม่ปลอดโรค	1.1 ควรเลือกหน่อที่ปลอดโรค
1.2 คัดขนาดไม่สม่ำเสมอทั่วทั้งแปลง	1.2 คัดขนาดหน่อใกล้เคียงกันและป้องกันโดยปลูกในแปลงเดียวกัน
2. การใส่ปุ๋ย	2. การใส่ปุ๋ย
2.1 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1	2.1 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1
2.1.1 ใส่ปุ๋ยอัตราสูง 100 – 150 กิโลกรัมต่อไร่	2.1.1 ลดอัตราปุ๋ยเหลือ 60 กิโลกรัมต่อไร่
2.1.2 วิธีใส่ปุ๋ยหยอดลงในกาบใบ	2.1.2 ปรับวิธีใส่ปุ๋ย โดยใส่ชิดโคนต้นสับปะรดฝั่งหรือกลับ
2.2 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2	2.2 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2
2.2.1 สูตรปุ๋ย ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ครึ่งทั้ง 3 ธาตุ แต่เป็นสูตรที่มีธาตุโพแทสเซียมไม่สูง	2.2.1 ปรับเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเป็นสูตรที่มีธาตุโพแทสเซียมสูง
2.2.2 ใส่ปุ๋ยอัตราสูง 100 – 150 กิโลกรัมต่อไร่	2.2.2 ลดอัตราปุ๋ยเหลือ 60 กิโลกรัมต่อไร่
2.3 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3	2.3 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3
2.3.1 อัตราใส่ปุ๋ย 75 – 250 กิโลกรัมต่อไร่	2.3.1 งดใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3
2.3.2 วิธีใส่ปุ๋ยหยอดลงในกาบใบ	
2.4 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4	2.4 การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4
2.4.1 ใช้สูตรปุ๋ย 13-13-21, 15-15-15 และ 0-0-60	2.4.1 งดใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4
2.4.2 อัตราใส่ปุ๋ย 100 - 150 กิโลกรัมต่อไร่	
2.5 การใส่ปุ๋ยหลังบังคับปักคอกดอก	2.5 การใส่ปุ๋ยหลังบังคับปักคอกดอก
2.5.1 ไม่ใส่ปุ๋ยหลังบังคับปักคอกดอก	2.5.1 ใส่ปุ๋ยสูตร 0-0-60
	2.5.2 อัตราใส่ปุ๋ย 40 กิโลกรัมต่อไร่ หลังบังคับปักคอก 3 เดือน หรือสับปะรดอายุ 3 เดือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	แนวทางพัฒนา
3. โรค 3.1 ใช้สารเคมีผิดประเภท	3. โรค 3.1 ควรเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกัน โรคยอดเน่าผลเน่า และ โรคผลแกน
4. การป้องกันกำจัดแมลง 4.1 ร้อยละ 79.00 ไม่ป้องกันกำจัด 4.2 ร้อยละ 21.00 กำจัดโดยใช้สาร ไดธูรอน ซึ่งเป็นสารกำจัดวัชพืช	4. การป้องกันกำจัดแมลง 4.1 เกษตรกรควรเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ และไร
5. การจดบันทึกข้อมูล 5.1 จดบันทึกเฉพาะต้นทุนและรายได้จากการจำหน่ายสับปะรด	5. การจดบันทึกข้อมูล 5.1 ควรให้ความสำคัญและใส่ใจจดบันทึกข้อมูลรายการต่อไปนี้ 5.1.1 สภาพแวดล้อม 5.1.2 พันธุ์สับปะรด 5.1.3 วันที่ให้น้ำและปุ๋ย 5.1.4 การระบาดของศัตรูพืช 5.1.5 วันที่พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 5.1.6 วันที่บังคับออกดอกและการเก็บเกี่ยวผลผลิต 5.1.7 ปริมาณไนเตรด การเกิดผลแกน จำนวนผลแกน 5.1.8 ปริมาณและคุณภาพผลผลิต 5.1.9 ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ตลอดจนอุปสรรค 5.1.10 ข้อมูลลูกค้า

อภิปรายผลการวิจัย

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างมีการจัดการการผลิตสับปะรดตามขั้นตอนและวิธีปฏิบัติตามที่เคยปฏิบัติมา สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ดยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตบางขั้นตอน ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมต้นพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันกำจัดแมลง และการบันทึกข้อมูลไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตได้รับผลตอบแทนน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ จากรายงานการวิจัยของสำราญ สระโณ และคนอื่นๆ (2551) ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรดเพื่อบริโภคผลสดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ผลการศึกษาทำให้ได้คำแนะนำการปลูกสับปะรดแซมยางพารา คือ ปลูกแบบแถวเดี่ยวห่างจากแถวยางพารา 1 เมตร ระยะปลูกระหว่างแถว 60 – 80 เซนติเมตร ระหว่างต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

25 – 30 เซนติเมตร จำนวนต้น 4,300 - 7,600 ต้นต่อไร่ มากกว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตปลูกได้จำนวนต้น 3,500 – 3,600 ต้นต่อไร่ ทั้งนี้รูปแบบการปลูกสับปะรดแตกต่างกันในรูปแบบของระยะปลูก ระหว่างแถวและต้น และรูปแบบการปลูกแถวคู่ ส่วนอัตราปุ๋ย และช่วงเวลาในการใส่ปุ๋ยสอดคล้องกับการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต โดยใส่ปุ๋ยในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เมื่อสับปะรดอายุ 1 – 3 เดือน และ 5 – 6 เดือน ส่วนสูตรปุ๋ยแตกต่างจากรายงานวิจัยของสำราญ สระ โฉ และคนอื่นๆ (2551) ที่แนะนำให้ใช้ปุ๋ยสูตร 15-5-20 ซึ่งแตกต่างกันแต่ไม่มีผลกระทบต่อการผลิตเนื่องจากสูตรปุ๋ยมีธาตุโพแทสเซียมสูงเหมือนกัน การบังคับออกดอกของ สำราญ สระ โฉ และคนอื่นๆ (2551) เมื่อสับปะรดอายุ 10 – 12 เดือน ใช้สารเอทีฟอนผสมกับยูเรีย แตกต่างกับการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่บังคับออกดอกเมื่อสับปะรดมีอายุ 8 – 10 เดือน ใช้สารเอทีฟอนและสารเนฟธาไลน์อะซิติก แอซิด ควรยืดเวลาของการบังคับออกดอก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ปุ๋ยสูตร 0-0-60 หลังบังคับออกดอก 3 เดือน เมื่อสับปะรดมีอายุ 10 – 12 เดือน ด้านผลผลิตรวมต่อไร่สามารถเก็บผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ได้ 4,321.15 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 40,196.88 บาทต่อไร่ แตกต่างจากสำราญ สระ โฉ และคนอื่นๆ (2551) ผลผลิตรวม 6,677.8 – 11,823.2 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้สุทธิ 49,326 – 57,119 บาทต่อไร่ ทั้งนี้ขึ้นกับจำนวนต้นสับปะรดที่ปลูก

แนวทางที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลเทพกระษัตรี อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต จะประสบความสำเร็จได้รับผลตอบแทนสูงสุดทั้งทางด้านต้นทุน ปริมาณ และคุณภาพผลผลิต กล่าวคือจะต้องพัฒนาและปรับปรุงการจัดการผลิตสับปะรดให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ตพร้อมกับการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตในเขตพื้นที่ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต ทั้งด้านการเผยแพร่ความรู้จากสมาชิกในกลุ่มด้วยกันรวมถึงการให้การสนับสนุนจากภาครัฐ

บทสรุป

จากการศึกษาการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต พบว่า กระบวนการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตสอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ในด้านการกำหนดระยะปลูก วิธีการปลูก การป้องกันกำจัดวัชพืช การบังคับออกดอก การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การควบคุมวัชพืช และการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับประเด็นที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตปฏิบัติไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ได้แก่ การเตรียมแปลงปลูก การเตรียมหน่อพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค การป้องกันกำจัดแมลง และการจดบันทึกข้อมูล ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเก็บผลผลิตได้เฉลี่ย 4,321.15 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ย 40,196.88 บาทต่อไร่ (น้อยกว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต) ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตที่เหมาะสมควรดำเนินการ ดังนี้ (1) ควรคัดหน่อพันธุ์ที่ใกล้เคียงและปลอดโรค (2) ลดอัตราและจำนวนครั้งในการใส่ปุ๋ย (3) ควรเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันโรคยอดเน่าต้นเน่า โรคผลแกน รวมถึงสารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ และไร และ (4) ควรให้ความสำคัญและใส่ใจจดบันทึกข้อมูล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. นำแนวทางการพัฒนาการจัดการการผลิตสับปะรดที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ นำเสนอให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตหรือเกษตรกรที่สนใจ นำมาปรับใช้หรือเป็นแนวทางในการจัดการการผลิตสับปะรดของตนเอง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐ ภาคเอกชน และมหาวิทยาลัย ควรสนับสนุนการส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการจัดการการผลิตสับปะรดที่ทันสมัยให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างกลุ่มเกษตรกรภายในพื้นที่และการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกัน เป็นการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนของเกษตรกรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สุกัญญา เข้มประษา (2552) “ปุ๋ยและการเลือกใช้” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตพืช* หน่วยที่ 3 หน้า 8 – 23 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2553) “ข้อมูลพืชเศรษฐกิจสำคัญ” ค้นคืนวันที่ 1 สิงหาคม 2555 จาก <http://www.phuket.doae.go.th/agri%20database.html>

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 (2554) บทที่ 8 การเก็บเกี่ยว วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวมาตรฐาน และแปรรูป สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 1 มิถุนายน 2556 จาก <http://samrancom.com/บทที่%208%20การเก็บเกี่ยว%20วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว%20มาตรฐาน%20และแปรรูป.pdf>

สำราญ สระโณ ไพโรจน์ สุวรรณจินดา สุภากร รัตนสุภา นลินี จาริกภากร ศรีณนา ชูธรรมรัช อุดร เจริญแสง อริย์ รัช เสนเกตุ สุนันท์ ถิราวุธ สุกรี เก็บไว้ ปัทมา พรหมสังคหะ สัมพันธ์ เกตุชู สุขธนา ชะเลิศเพ็ชร พันธุ์ศักดิ์ อินทวงศ์ และ อำพา ขำประเสริฐ (2551) “การพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรดเพื่อบริโภคผลสดภาคใต้ตอนล่าง” ใน *รายงานการสัมมนาระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 5: ผลงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ* ระหว่างวันที่ 2 - 4 กรกฎาคม 2552 โรงแรม อุบลอินเตอร์เนชั่นแนล อุบลราชธานี หน้า 37 - 51.